

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

III. Quædam notatu digna de vita nutritiua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

CAPVT III.

Quedam notatu digna de Vita nutritiua.

5. **N**Orandum primò de nutritione est, eam esse continuam, & non discretam, aut motulis interruptam: id quod supra ex professo ostendi li. 6. tract. 3. secundò falsam esse sententiam Philoponi apud Zimar. 1. de Anim. tex. 89. fol. 94. col. 1. lit. A. existimantis solam nutritionem esse vitalem. Inde namque fieret, nec animam rationalem in statu separationis, nec Angelum, nec Deum proprie viuere, at quod uiuant, & quidem valde perfectè, adeo est euidens, vi nihil supra. Tertio vitam nutritiuam à sensitiua separabilem esse in plantis: hasque, quod perinde est, nutrir, haud tamen sentire, vel appetere. Contrarium docuerunt olim Manichæi apud August. 1. de eorum morib. cap. 17. quos superiore sæculo sequuti sunt Cardan. li. 1. de subtilit. init. & Erasmi. Roterodamus, vt refert Scaliger. 1. de Plantis.

6. Quod tamen fallantur, absurdeque, ac sanè plantaliter sentiant, manifestissimum est. Primò à priori: quia corpora plantarum valde crassa, dura, atque terrestria sunt: ad sentiendum ergo, sunt prorsus inepta: quis enim non videat, ad sensum requiri molliorem aliquam, & subtilitatem; & sicut quo magis crescit vtraque, eo melius, ac viuidius sentitur, ita abique vtraque temperie aliqua nullo modo sentiri? Secundò à posteriori: quia nulla in iis sentiendi organa experimur, nulla doloris signa ab iis, quam tumuis lædantur, ferroque rumpantur, aut etiam in frustra concidantur, ex biberi, cernimus. Nisi verò adeo stultescat aliquis, vt putet non fabulam, sed veram historiam esse, quod de Phaetontis fororibus in populos conuersis, & tamen dolentibus, atque etiamnum flentibus canit Ouidius 2. Metamorphos. ibi.

7. [Quid faciat mater, nisi quottrahit impetus illa, Huc eat, atque illuc, & dum licet, oscula iugat: Non satis est: truncis auellere corpora tentat, Et tenesos manibus ramos abrupit: at inde Sanguinea manant, tanquam & vulnere, guttae. Parce precor mater, quæcunque est saucia, clamat: Parce precor: nostrum laceratur in arbore corpus Iamque vale: cortex in verba nouissima venit, Inde fluunt lacrimæ, stillata quæ sole rigescunt De ramis electa nouis, quæ lucidus annis Excipit, & nris mitit gestanda latinis.] Tertio confutatur eadem sententia, aut potius amentia auctoritate Patrum. Atque in primis ei apertissime refragatur Augustinus in lib. de quant. anim. cap. 33. vbi eam vocat impietatem rusticam, & errorem sacrilegum, magis ligneam opinionem, quam sint ipsæ arbores, quibus patrociniū prabet. Nec non sermon. 27. de verb. Apost. ibi: nobis viuere cum arboribus, & fructus commune est: nam vitis uiuit, cum viret; arescit, cum moritur: sed vita ista non habet sensum. Et lib. de vera relig. cap. 5. ibi: non sit nobis cultus illius vite, qua dicuntur arbores viuere, quoniam nullus sensus in illa est. Accedunt Bernardus sermon. 81. in cant. parum ab init. ibi: sunt namque viuientia, & horum genera duo, quæ sentiunt, & quæ non sentiunt.

Porro insensibilibus sensibilia preferuntur, &c. Et paulo inferius: est pecorum, est & arborum vita, sensu altera vigen; altera carens. Beda lib. 4. de element. Philosophiæ, ibi: Iterum cum omnis creatura corporea, vel spiritus sit, conueniens fuit vt homo ex corpore, & spiritu constaret, & cum viroque aliquam affinitatem haberet: huic enim cum corporibus vita carentibus commune existere, cum herbis & arboribus viuere, cum brutis animalibus sentire, cum spiritibus discernere. Gregor. Nyssenus disput. de anim. & resurrex. ibi: Atque eorum, quæ uiuant, alia quidem in sensu uiuant, alia verò eius expertia sunt. Rursus sensu praditorum alia quidem ratione pradita, alia vero rationis expertia sunt. Quoniam ergo sensu pradita vita absque materia consistere non possit, nisi vi sentiendi ei inhaereat: hac de causa homo postremo loco conditus esse traditur, vt omnem vitalem speciem, & eam, quæ in geminibus, & eam, quæ in brutis animalibus, in se complexus sit. Nam ali quidem, & augecere, atque crescere, ex vita plantarum & stirpium habet: licet enim tale quiddam etiam in illis videre, quippe cum & attrahatur nutrimentum per radices, & per fructus simul ac folia excernatur, & reiciatur: quod autem sensu gubernatur, à brutis & ratione carentibus habet. Ac denique Claudian. Mamert. tum vbi supra ad finem capitis præcedentis, tum etiam in epistola ad Sidon. Apollinar. Trium tamen sunt genera: hoc est, corpus, quod uiuit, & non sentit; corpus, quod uiuit, & sentit: corpus, quod nec uiuit, nec sentit, sed hoc genus corporis, quod nec uiuit, nec sentit quatuor elementa esse puto: terram, aquam, aërem, & ignem quæ principalia sunt, & simplicitate ex quibus omnia, quæ composita sunt, corpora: id est animalium viuientia, & sentientia, Arborum, fructuum, & herbarum viuientia, sed non sentientia, &c. Nec vero solum Ecclesiæ Patres: sed etiam communiter Philosophi cum Aristotele li. 1. de Plant. & lib. 5. de Generat. animal. cap. 1. sensum plantis negant: eius tamen & reliquorum verba breuitatis studio prætermitto.

8. Tandem quartò, quæ aduersarij adferunt in erroris sui confirmationem, friuola sunt, ac nullius momenti. Obiiciunt autem primò, mollius excipi à planta primum securis ictum, quam secundum: non alia de causa, nisi quia planta, ex quo sentit primum, refugit secundum, seque contrahit, & munit contra alteram securis impactionem. Secundò opponunt, plantis inesse amores, & odia: nisi enim insint, quorsum cucumer v. g. ab olea vicina se se auerit, contra verò ad aquam, si prope sit sponte sua totum se demittit. Aut cur alioqui palmæ femina in palmas mares prona feruntur, atque ad eas se se incuruant, cum interim quercus, & olea iuxta se satæ flectantur in contraria? Multa alia id genus apud Mizaldum catalogo sept. empirici de symp. ac Matthiolum præfat. in Dioscor. Tertio opponunt, Aeschynomenum (quam non distingui ab ea, quam nunc vocamus herbam viuam, putat Clusius in notis ad lib. 3. Christophori Acosta de arom. exor. cap. 55.) folia sua contrahere & abscondere, si quis eam velit apprehendere: vt de ea refertur in generali historia plant. tum lib. 18. cap. 143. nec non similibus naturæ & conditionis esse aglaophitum arborem, teste Diodoro apud Photium cod. 223. aliamque arborem pudicam ob id dici solitam, teste Scaligero exercit. 181. n. 28. quin etiam ad Memphim

phimaliam enasci arborem, quæ tangente homine languescit, & areret, manum verò retrahente, reuivescit, ut scribit Theophrast. lib. 4. histor. animal. cap. 3. quæ omnia videntur sensum saltem obscurum, & imperfectum in plantis arguere.

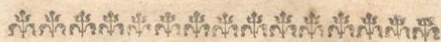
9. Ad primum tamen dicendum est, priorem securis istum mollius, ac facilius descendere, magisque efficacem esse, quam sequentes, non quod eius sensus, ac dolor plantam reddat cautiorem, eam ve contra damnum imminens acuat, ac veluti accendat, sed quod plantæ partes exteriores magis teneræ sint, minusque resistent, interiores vero è contrario sint magis duræ, nec ita penetrabiles, aut peruiæ, quamuis ambæ ex æquo sensu orani destituantur. Ad secundum dicendum est, plantas illas, quarum ibi mentio fit, vi solius sympathiæ, & antipathiæ, siue, quod eodem redit appetitus innati, fugæ vel desiderij, posse se loco tenus mouere, ac remouere ab aliis: haud secus ac lapis absque appetitu vilo elicit per innatum solum feritur ad centrum suum, & à loco supero, quanta potest celeritate, fugit, se seque deuoluit. Et quidem, si talium plantarum vulgariū affectus non essent metaphorici, & innati, sed elicit, & cum vero sensu, & cognitione coniuncti, cur aliquando non possint deponi aut certe temperari, ut recte disputat Scaliger exercit. 138. haud secus, ac belluæ assuefactione miscunt, & ferocitatem, aliosque affectus, aut omnino, aut magna ex parte deiciunt. Ad tertium responderi potest, & non improbabiler, sicut ad secundum. Probabilius tamen fortassis est, quod aiunt Nemes. lib. de hom. cap. 1. & noſter Raynaud. in disciplin. morali. dist. 3. q. 1. art. 2. num. 27. Alchynominem, & alias plantas, quæ in tertio illo argumento obiciuntur, quamuis appellari soleant plantæ, ob earum speciem quandam, & similitudinem, re tamen vere non esse plantas, sed plantanimalia siue propria animalia, & licet ad plantarum naturam quodam modo accedentia, quibusuis tamen plantis excellentiora.

10. Quartò denique animaduertendum est de vita nutritiva, eam ita separari à sensu in plantis, ut cum eo coniungatur in belluis. Contrarium docent aliqui apud P. Suarez lib. 1. de Anim. c. 5. num. 3. Quorum tamen sententiam merito pronuntiat Eximius Doctor intolerabilem, & grande paradoxum. Atque à principio quod aduersetur sacre paginæ constat ex eo Tobie cap. 11. *tunc præcurrit canis, qui simul fuerat in via: & quasi nuncijs adueniens blandimento sua cauda gaudet, nec non ex illo Isaia cap. 1. cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui.* Rursus Ecclesiæ Patres, ut ex multis eorum testimoniis superius allegatis patet, belluis sensum passim attribuant. Præterea, ut experientia testatur, sunt in illis organa sensuum externorum: cum ergo natura nihil frustra agat, necessum est ut exterius sentiant. Ac profecto ita eas sentire etiam perfectius interdum, quam nos, est manifestissimum: inde vulgaris ille versiculus:

*Nos aper auditu, lynx visu, simia gustu,
Vultur odoratu, præcelsit aranea tactu.*

1. Quod item in his reperiatur sensus internus, aperte constat & per anatomiam, siue incisionem, & à posteriori: nam, ut recte Seneca epist. 124. *mutum animal sensu comprehendit præsentia: præteritorum reminiscitur, cum id incidit, quo sensus*

admonetur: tamquam equus reminiscitur viæ, cum ad initium eius admotus est.

TRACTIV. & VLT.

De vita sensitiva.

CAPVT PRIMVM.

De sensu visuo.

SENSUS exterior visus haudquaquam est potentia aliqua realiter distincta ab anima, & materia animata, & in oculis sedem, ac domicilium habens, sed potius ab ipsa oculorum penitiori saltem substantia, eorumque materia, & forma omnino indistinguitur: vnde vbi constiterit de syntaxi, & fabrica oculorum, quid sit etiam sensus visualis, constans, ac manifestum erit. Totum corpus oculi sex musculis, tunicis sex, tribus humoribus, duobus nervis, venulis, & arteriis innumeris, duabus carunculis, ac totidem glandulis, & copioso, ac abundanti adipe constituitur: quæ omnia hic sigillatim attingere, & quod eorum sit proprium visus sensiterium definire operæ præteritum erit. Musculi suapte natura instituti sunt, ut oculi quaecunque in partem mira volubilitate, & agilitate versent: quatuor sunt recti, eo quod oculum vel sursum, vel deorsum, vel ad dextram, vel ad sinistram recto tramite conuertant, duo vero obliqui obliquo, & quasi sinuato volumine oculum superius, aut inferius circumferunt in solis belluis, quas in terram natura depronauit, septimus est musculus nervum opticum circundans, oculumque firmans, ne deorsum exorbitet.

Tunica oculorum instituta sunt potissimum ad humores oculi, ne dissiluant, continendos: prima omnium sita appellatur coniunctiua, siue adnata, eo quod oculum vicinis partibus coherere faciat: appellatur candida, aut etiam album oculi, eo quod extrinsecus candida, & callosa sit: corona etiam dicitur, eo quod non totum oculum, sed pupillæ quasi hemisphærium, sicut funda lapidem contineat. Secunda tunica cornea appellatur, eo quod pelluciditate sua, qua lumen, & species ad crystalloidem trahit, nec non duritie sua, qua eiusdem humoris propugnaculum est, & extrinsecus irruentibus iniuriis obstitit: his inquam, duabus conditionibus cornu prætenue affabre politum, ac deraſum referatur oculum circumdat: nullis venulis, nervis, aut arteriis obstruitur, sed potius absque earum ministerio ab vna sibi proxima alimenta mutuatur. Tertia tunica vnea appellatur, eo quod vne folliculum auulſæ pedunculo referat: totum oculum ambit, nisi quod antroſum peruia est rotundo: ac satis angusto foramine, quod pupillam, nigrum oculi, fenestram oculi nuncupant: hæc inter omnes tunicas sola variis picturata coloribus est, à quibus oculi modo cæsi, modo nigri, modo fului, alioque colore delibuti dicuntur. Quarta tunica dicitur aranea, eo quod aranearum telas tenuitate sua æmuletur: humorem crystallinum immediate in-

soluit,